מסורת הש"ס

מנודין ומצורעין מהו· להכי קאמר להו בהדדי משום דתפשיט להו בהדדי: **מנודה שמת וכו'·** סיפא דברייתא היא: **כגלו של עכן·** דכתיב (יהושע ז) ויקימו עליו גל אבנים גדול: **והן מתעטפין·** מפורש במסכת תענית לאחר שהתענו שלש עשרה ת"ל: **מנודה לשמים·** כי הני שאני דחמירי ולהכי תורה אור צריכי עטיפת הראש אבל אחרים אינן צריכין עטיפת הראש: **יעטה·** משמע עטיפת הראש: **פארך·** זה תפילין: **דבר שהוא חוץ מגופו אף הוייה.** האמורה בראש ראשו יהיה פרוע משמע מגולה כענין דכתיב ופרע את ראש האשה (במדבר ה) דבר שהוא חוץ מגופו ולא אמרינן משער שהוא מגופו: **מאי לאו·** שיהא ראשו מגולה מתפילין: **אכומתא וסודרא·** כלומר שיהא ראשו מגולה מכומתא וסודרא אבל תפילין מניח: **דהא א"ל רחמנא ליחזקאל האנק דום·** כלומר בדבר זה תנהוג אבילות שתדום ולא תשאל לשלום: **ת"ש·** דתני גבי תעניות הן יושבין כמנודין ואבלים כו': **שפם·** משמע שפתותיו מדובקות: **מי קתני כמנודה·** שאסור בשאילת שלום: **מוחרם·** שמחרימין בחרם לאחר ל' יום לאחר הנדוי א]: **בפקתא דערבות·** בשוק של אותו מקום: **בעלי קריין אסורין·** לפי שבא להם מחמת שמחה וקלות ראש וליכא אימה:

דמות

יהושע ז

ברכות יט. עדיות פ"ה מ"ו

יחזקאל כד

תענית יד:

ויקרא יג

יחזקאל כד

סוכה כה. כתובות: ע"ש [מס' שמחות פ"ה ברכות יח. טו:]

[לעיל יד:]

יחזקאל כד

תענית יב:

ס"א

ברכות כב.

[תוספתא דברכות פ"ב]

לקמן יז.

שמואל ב יד

ויקרא י

שם יג

מנודין ומצורעין מה הן בתספורת ת"ש מנודין ומצורעין אסורין לספר ולכבס. מנודה שמת, ב"ד סוקלין את ארונו ר' יהודה אומר לא שיעמידו עליו גל אבנים כגלו של עכן אלא ב"ד שולחין ומניחין אבן גדולה על ארונו ללמדך שכל המתנדה ומת בנידויו ב"ד סוקלין את ארונו. אבל חייב בעטיפת הראש מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל ולא תעטה על שפם מכלל דכולי עלמא מיחייבי. מנודה מהו בעטיפת הראש? אמר רב יוסף ת"ש והן מתעטפין ויושבין כמנודין וכאבלים עד שירחמו עליהם מן השמים. א"ל אביי דלמא מנודה לשמים שאני דחמיר. מצורע מהו בעטיפת הראש ת"ש ועל שפם יעטה מכלל שחייב בעטיפת הראש ש"מ. אבל אסור להניח תפילין מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל פארך חבוש עליך מכלל דכ"ע אסור (א) מנודה מהו בתפילין מצורע מהו בתפילין תיקו. ת"ש והצרוע לרבות כ"ג בגדיו יהיו פרומים שיהו מקורעים וראשו יהיה פרוע אין פריעה אלא גידול שער דברי ר"א ר"ע אומר נאמרה הוייה בראש ונאמרה הוייה בבגד מה הוייה האמורה בבגד דבר שחוץ מגופו אף הוייה בראש דבר שחוץ מגופו מאי לאו אתפילין, אמר רב פפא לא ג) אכומתא וסודרא. אבל אסור בשאילת שלום דקאמר ליה רחמנא ליחזקאל האנק דום, מנודה מהו בשאילת שלום? אמר רב יוסף ת"ש ובשאילת שלום שבין אדם לחברו כבני אדם הנזופין למקום א"ל אביי דלמא מנודה לשמים שאני דחמיר. מצורע מהו בשאילת שלום ת"ש ועל שפם יעטה שיהו שפתותיו מדובקות זו בזו שיהא כמנודה וכאבל ואסור בשאילת שלום ש"מ, וניפשוט מינה למנודה? אמר רב אחא בר פנחס משמיה דרב יוסף מי קתני שאסור, שיהא כמנודה וכאבל [קתני] במילי אחרנייתא ואסור נמי בשאילת שלום. אבל אסור בדברי תורה מדקאמר רחמנא ליחזקאל דום. מנודה מהו בדברי תורה אמר רב יוסף ת"ש מנודה שונה ושונין לו נשכר ונשכרין לו, מוחרם לא שונה ולא שונין לו לא נשכר ולא נשכרין לו אבל שונה הוא לעצמו שלא יפסיק את למודו ועושה לו חנות קטנה בשביל פרנסתו ואמר רב זבוני מיא בפקתא דערבות, שמע מינה, מצורע מהו בדברי תורה ת"ש והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיעה מכאן אמרו הזבין והמצורעין ובועלי נדות מותרין לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים ולשנות במדרש ובש"ס בהלכות ובאגדות ובעלי קריין אסורין ש"מ. אבל אסור בתכבוסת דכתיב וישלח יואב תקועה ויקח משם אשה חכמה ויאמר אליה התאבלי נא ולבשי נא בגדי אבל ואל תסוכי שמן והיית כאשה זה ימים רבים מתאבלת על מת מנודין ומצורעין מה הן בתכבוסת ת"ש מנודין ומצורעין אסורין לספר ולכבס ש"מ. אבל חייב בקריעה דקאמר להו רחמנא לבני אהרן לא תפרומו מכלל דכ"ע מיחייבי. מנודה מהו בקריעה תיקו מצורע מהו בקריעה ת"ש בגדיו יהיו פרומים שיהו מקורעין שמע מינה. אבל חייב בכפיית המטה דתני בר קפרא

דמות

א) [עי' תוס' יבמות נדה ז: ד"ה הקפה ה"ר רהבי"ה ולו'] ב) [פי' כומתא מגבעת רבה שהיא כמלא הראש ואין עולה למעלה מן הראש. ערוך]

מנודין ומצורעין מה הן בתספורת· ומראשו יהיה פרוע לא בעי לאוכוחי דלית ליה דר"א דמוקי לה לקמן בתספורת תדע דלקמן בעי לאוכוחי מיניה הנחת תפילין כר"ע: (*מנודה) מהו בעטיפת הראש אמר רב יוסף תא שמע· ולא נראה לו דברי רב פפא דמוקי ראשו יהיה פרוע אכומתא וסודרא: **וראשו** יהיה פרוע· צריך עיון אי פליגי הכי בראשיכם אל תפרעו ובגדיכם לא תפרומו דלעיל מייתי (א) עליה תספורת לאבל ולא מייתי מיניה למצורע דמשמע דסבר כר"ע ופליג אדר' אליעזר כדפרישית לעיל ושמא ר"ע לא פליג אדרבי אליעזר דפריעת הראש היינו גידול שער בין במצורע בין באבל ותרוייהו דורש ר"ע ולעיל דלא מייתי מיניה למצורע משום דמשכא ברייתא בהדיא מייתי לה ואע"ג דברישא דסוגיא מייתי אבל אינו נוהג אבילותו ברגל ומניח המשנה דלקמן ומייתי קראי דושמחת לפי שצריך לפרש מגלן מתני' דאבל אינו נוהג אבילותו ברגל אבל ראשו יהיה פרוע דמיירי בגידול שער דומה לו דבר פשוט וניחא ליה לאתויי ברייתא: **אסור** בשאילת שלום דקאמר ליה רחמנא ליחזקאל האנק דום· דמשמע שתיקה משאילת שלום, ומתלמוד תורה נמי משמע בסמוך מהאנק דום והא דהיה יחזקאל נוהג אבילות בהאנק דום ובכל שאר דברים לא היה עושה, שהיה צריך להראות בקצת דברים שהוא אבל ולא היה נוהג דיני אבל אלא למשל: **שיהו** שפתותיו מדובקות· לעיל דרשינן מיניה עטיפת הראש ושמא תרוייהו משמע א"נ מדכתיב שפם ולא כתיב שפה: **ובועלי** נדות מותרין· אחר שטבל לקרי אבל לקריו צריך טבילה ולרבי יהודה משמע התם דלא צריך טבילה לדברי תורה לבעל קרי היכא דלא נטהר ע"י טבילה זו בפרק מי שמתו (ברכות דף כו·) במשמשת ורואה דם ובעל קרי שראה זיבה צריכין טבילה ור' יהודה פוטר והא דהכא בלא טבילה כרבי יהודה צריך ליישב דאיירי רבי יהודה בסיפא דהך ברייתא בפ' מי שמתו (שם דף כב·) וקאמר רבי יהודה שונה הוא בהלכות דרך ארץ וליכא למימר דלרבי יהודה נמי בועלי נדות חייבין טבילה כמו בעל קרי בעלמא דהשתא ומה בעל קרי שראה זיבה אחר כך שהיה חייב כבר פוטר רבי יהודה בועל נדה לא כל שכן מיהו לכאורה נ"ל דלא פליגי רבי יהודה ורבנן אלא בהני טומאות דדומיא דקרי הוי דהיינו דטומאה יוצאה עליו מגופו אבל בטומאת שרצים מודה רבי יהודה דבהדי קרי צריך טבילה א"כ ה"נ בועל נדה מודה דלא חשיב טומאה יוצאה מגופו ואפילו מאן דבעי למימר בפרק אלו דברים בפסחים (דף סח·) ובפ"ק דיומא (דף ו·) דמשתלח חוץ לשתי מחנות כמו בעל קרי מ"מ לא חשיב טומאה יוצאה מגופו ורבי יהודה נמי הצריך טבילה לדברי תורה *בתוספ' פי' דכיון דטומאת בועל נדה מכח קרי רבי יהודה מודה דצריך טבילה:

ה"ג **מנודין** ומצורעין מה הן בתכבוסת ת"ש מנודין ומצורעין אסורין לספר ולכבס· ובספר הרב לא היה כתוב כל זה והיה קשה לרב למה לא בעי ליה ותירץ דכבר אייתי לעיל הך ברייתא דגבי תספורת והא הקשה לקמן גבי עשיית מלאכה קמיבעי ומביא ברייתא דמתנייא לעיל ונשכרין ותירץ דהגב דמצורע קאי בתיקו קא בעי מנודה ומייתי לברייתא דלעיל:

ורחיצה

עין משפט
נר מצוה

יט א מיי' פ"ז מהלכות ת"ת הלכה ד סמג לאוין רח ועשין רלה טוש"ע י"ד סי' שלד סעיף ב: ג' רש"א מצורע

כ ב מיי' פ"י מהלכות טומאת צרעת הלכה ו סמג עשין שם:

כא ג מיי' פ"ז מהלכות ת"ת הלכה ד סמג שם טוש"ע י"ד סי' שלד סעיף ג:

כב ד מיי' פ"ה מהל' אבל הלכה א יט סמג עשין דרבנן ג טוש"ע י"ד סי' שפ סעיף א סי' שפו:

כג ה מיי' פ"י מהלכות טומאת צרעת הלכה ו סמג עשין רלה:

כד ו מיי' פ"ד מהלכות אבל הלכה ט סמג עשין דרבנן ג טוש"ע י"ד סי' שפ סעיף א וסי' שפח סעיף א [טוש"ע א"ח סס' לח עי' ש"ך יו"ד סי' שלד ס"ק יב]:

כה ז ח ט מיי' פ"י מהל' טומאת צרעת הלכה ו סמג עשין רלה:

כו י מיי' פ"ה מהלכות אבל הלכה א כ סמג עשין דרבנן ג טוש"ע י"ד סי' שפ סעיף א וסי' שפה סעיף א:

כז כ מיי' פ"ג מהלכות תענית הל' ח טוש"ע א"ח סי' תקעה סעיף ז:

כח ל מיי' פ"י מהלכות טומאת צרעת הל' ו סמג עשין רלה:

כט מ מיי' פ"ה מהלכות אבל הל' א טו סמג עשין דרבנן ג טוש"ע י"ד סי' שפ סעיף א וסי' שפד:

ל נ ס ע פ מיי' פ"ז מהלכות ת"ת הל' ד ה טוש"ע י"ד סי' שלד סעיף ב:

לא צ מיי' פ"י מהל' טומאת צרעת הל' ו סמג עשין רלה:

לב ק מיי' פ"ד מהל' ק"ש הל' ח טוש"ע א"ח סי' פח:

לג ר מיי' פ"ה מהלכות אבל הלכה א ג סמג עשין דרבנן ג טוש"ע י"ד סי' שפ סעיף א וסי' שפט סעיף א:

לד ש מיי' פ"ח מהל' אבל הלכה א סמג עשין דרבנן ב טוש"ע שם סי' שמ סעיף א:

לה ת מיי' פ"י מהל' טומאת צרעת הל' ו סמג עשין רלה:

לו א מיי' פ"ה מהלכות אבל הלכה א יח סמג עשין דרבנן ג טוש"ע י"ד סי' שפ סעיף א וסי' שפז סעיף א:

◆

רבינו חננאל

מנודה וכן מצורע דתניא מנודין ומצורעין אסורין לספר ולכבס. מנודה שמת ב"ד סוקלין את ארונו. ר' יהודה אומר לא שיעמידו עליו גל אבנים כגל עכן. אלא ב"ד שולחין ומניחין אבן על ארונו כו'. אבל חייב בעטיפת הראש מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל לא תעטה על שפם מכלל דכ"ע אסירי וכן מנודה דתנן והן מתעטפין ויושבין כמנודין ואבלין עד שירחמו עליהן מן השמים ודחי אביי ודלמא מנודה לשמים דחמיר חייב בעטיפת הראש אבל מנודה לבני אדם לא. ולקולא עבדינן · ולא מחייבינן למנודה בעטיפת הראש דהא איבעיא ולא איפשיטא. מצורע אסיקנא דחייב בעטיפת הראש. אבל אסור בתפלין מדכתיב ביחזקאל פארך חבוש עליך מכלל דכ"ע אסירי מנודה מהו בתפלין תיקו. מצורע מהו בתפלין ולא איפשיטא בהדיא אבל אסור בשאילת שלום מדכתיב ביחזקאל האנק דום אלא דבר מכלל דכ"ע אסירי. מנודה מאי ת"ש מנודה שונה ושונין לו נשכר ונשכרין לו מוחרם לא שונה ולא שונין לו [לא נשכר] ולא נשכרין לו אבל שונה לעצמו שלא יפסיד תלמודו ועושה לו חנות קטנה בפקתא דערבות שהיא ארץ ציה רחוקה מן הישוב לזבוני מיא כדי פרנסתו וכן מצורע מותר בדברי תורה אבל אסור בתכבוסת ובסיכה שנאמר וישלח יואב תקועה ויקח משם אשה חכמה ויאמר אליה התאבלי נא ולבשי נא בגדי אבל ואל תסוכי שמן והיית כאשה זו ימים רבים מתאבלת על מת. אבל אסור ברחיצה דרחיצה בכלל סיכה היא מנודה ומצורע ברחיצה לא איפשיטא בהדיא. אבל חייב בקריעת בגדיו מדכתיב בבני אהרן ובגדיכם לא תפרומו מכלל דכולי עלמא חייבי וכן מצורע מנודה מאי תיקו אבל חייב בכפיית המטה. מנודים ומצורעים מהו תיקו

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה וראשו כו' דלעיל מייתי מיניה איסור תספורת לאבל:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ובועלי נדות וכו' ובתוספ' פי' דכיון דטומאת בועל נדה. עיין משנה למלך פ"ג ה"ג מהל' ביאת מקדש:

הגהות מהר"ב רנשבורג א] רש"י ד"ה מוחרם שמחרימין בחרם לאחר ל' יום לאחר הנדוי. נ"ב לאחר ששים תניא לקמן דף טז ע"א ואולי כוונת רש"י אחרי שלשים השניים דתניא שם ושונין לאחר שלשים ומחרימין לאחר ששים:

③ עטיפת הראש

④ הנחת תפילין

⑤ שאילת שלום

⑥ דברי תורה

⑦ תכבוסת

⑧ קריעה

⑨ כפיית המטה

יחזקאל כד: יז האנק דום מתים אבל לא תעשה פארך חבוש עליך ונעליך תשים ברגליך ולא תעטה על שפם ולחם אנשים לא תאכל